

**R. P. Ildephonsi Peñafiel E' Societate Jesu, Quondam In
Cusquensi Collegio Sacrae Theologiae Primarij
Antecessoris ... Theologia Scholastica Naturalis**

Peñafiel, Alonso

Lugduni, M.DC.LXXIIX.

Subsect. 1. Rationibus probatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95871](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95871)

Quaest. II. In quo consistat actus liber Dei. 425

perhibet Dñus Thomas ab aliquo exteriori determinari, vt efficiat absque praeiudicio suae contingentiae, & libro primo *Perky. lect. 13.* inquit quandiu aliquid est futurum nondum est in seipso; est autem aliquoties in sua causa, quod quidem contingit tripliciter, vno modo vt sic sit in sua causa vt ex necessitate ex ea proveniat, & tunc determinate habet esse in sua causa vnde determinate potest dici de eo quod existit, alio modo est aliquid in sua causa, &c. vbi D. Thomas expresse distinguit illum duplicem modum praedeterminationis in actu primo, vnum per modum naturae, alium vt denotet promotionem intrinsecè inhaerentem voluntati habentem intrinsecam virtutem realem ad inclinandam illam vt infallibiliter Deo vocanti consentiat, vt iuxta hunc modum concedit causam in actu primo vere dici determinatam, quae est doctrina ab eodem Angelico Doctore tradita 1. 2. *quaestione 9. articulo 6. ad 3.* Vbi sic ait, sed tamen interdum specialiter Deus mouet aliquos ad aliquid determinate volendum, quod est bonum sicut in his, quos mouet per gratiam.

SVBSECTIO I.

Rationibus probatur.

11 Prima sic se habet, quia omnia haec axiomata recipiuntur communi consensu; totius Scholae: causa secunda applicatur ad operandum à prima, causa prima excitat secundam ad operandum, causa secunda determinatur à prima, & sine tali determinatione non potest operari, causa secunda non agit nisi mota à prima, causa secunda subordinatur primae, vt instrumentum subordinatur artifice quae principia non possunt esse vera, nisi asseramus concursum diuinum esse aliquid impressum secundis causis actioni earum praesuppositum, secundum prioritatem naturae per modum principij ad operandum: ergo necessario ponendum est ita.

12 Probatur minime, quia non potest causa secunda applicari ad operandum à prima, neque excitari ab illa, vel ab ea determinari nisi per aliquid ei impressum, & praeuium actioni; nam si nihil nouum in ea ponatur, quod prius non habebat, nec dicitur determinari à prima causa neque applicari ad operandum ab ea, nec excitari ab illa de nouo, sed eodem modo se habebit, quantum ad haec omnia, nunc, & prius, & illud, quod necessario ei debet imprimi, debet etiam praecedere operationem eius, secundum prioritatem saltem naturae, quia excitatio ad operandum determinatio, & motio prior natura est operatione: ergo id, per quod excitatur, mouetur & determinatur ad operandum prius debet esse operatione ipsa.

13 Secundo sic probatur, quia causae secundae non solum producant proprium effectum & propriam operationem secundum speciem, sed etiam effectui tribuunt ultimam actualitatem, & esse determinatum, quod habet, quicquid enim reperitur in effectui producit effectiua sua causa efficiente, sed istam ultimam actualitatem

L. P. Tom. II.

non possunt effectiue causae secundae tribuere suis effectibus nisi eadem causae compleantur in sua virtute actiua per motionem actualem primi agentis: ergo oportet quod praeuia motione moueantur ab illo vt illam ultimam producant actualitatem: minor probatur, quia omnis forma, & virtus operatiua, cuiuscumque entis creati est admixta potentiae, atque adeo non habet secundum se tam perfectam actualitatem quantum habet operatio, quae est actus secundus; ergo non potest esse principium effectiuium talis operationis, quantum ad suam ultimam actualitatem, nisi prius natura compleatur in sua virtute operatiua, per actualem motionem primi agentis; principium enim efficiens non debet habere minorem actualitatem, quam habeat effectus, quia vnumquodque operatur in quantum est actus.

Tertia ratio sit, quia vt ostendit ex professo S. Thom. 3. *contra Genes cap. 66.* esse est actus vniuersalissimus & proprius effectus solius Dei vnde in libro de causis dicitur, quod neque intelligentia dat esse nisi in quantum est diuina: ergo causae secundae quatenus attingunt esse proprii effectus formaliter loquendo sunt instrumenta Dei; ergo oportet quod moueantur ab illo prius natura quam attingant ipsum esse cuiuslibet effectus; patet consequentia, nam vt instrumentum attingat effectum principalis agentis oportet quod praeuia motione ab illa moueatur.

Quarto sic probatur ab eo, quod se habet indifferens ad vtrumlibet consequitur aliqua actio determinata, nisi ab aliquo alio moueatur, & inclinatur ad vnum determinate, vt dicit Commentator 2. *Physicorum. tex. 48.* ab eo enim quod est in potentia, & indifferens in quantum huiusmodi non potest esse determinatus actus, quia non est maior ratio quare exeat iste actus, quam oppositus, cum talis potentia secundum se, sit indeterminata, & indifferens ad opposita: sed causa libera & contingens, se habet indifferenter ad opposita: ergo non exibat ab illa determinata operatio, nisi praeuocatur à primo agente, & praedeterminetur ad vnam particularem determinatam operationem.

Quinta ratio sit, quia applicatio causae secundae ad opus est aliquid creatum distinctum à virtute operatiua talis causae, & distinctum etiam à Deo, immo necesse est factum esse à solo Deo sine ipsa causa secunda cum illa applicatio antecedit actionem.

Sexta ratio, quia ex hoc influxu nihil sequitur libertati contrarium, tum quia ad efficaciam efficientis diuinæ voluntatis spectat vt possit voluntatem nostram mouere prout voluerit; imo ait Aug. in *Enchirid. cap. 96.* hoc spectare ad omnipotentiam Dei: ergo potest Deus talem entitatem imprimere voluntati nostrae quae illam efficaciter determinet, ad vnum, & tam suauiter modo vt ipsam liberam relinquat, hoc est enim quod diuina prouidentia praedicat, quod attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter.

Tum etiam quia necessitas, vel determinatio ex suppositione non repugnat libertati simpliciter: ergo licet voluntas sit determinata, per impressionem talis praemotionalis, illa necessitas solū erit consequentiae, & suppositionis, & non evertet libertatem: antecedens patet, nam iudi-

H H h cium

tium vltimum, & practicum intellectus determinat voluntatem, ita vt non possit hæc ab illo discordare, alias posset voluntas deficere sine errore vel defectu intellectus, & tamen tale iudicium relinquit illam libertatem simpliciter.

- 19 Item ex suppositione diuinæ scientiæ non potest voluntas aliter operari quam Deus præscierit, & tamen libere operatur. Item voluntas Christi ex suppositione vniõis hypostaticæ non potest peccare, & tamen libera est; ergo.

SVBSECTIO II.

Aliqua certa notantur.

- 20 PRIMO aduertendum est esse potentiam liberam nihil aliud esse nisi potentiam, quæ positis omnibus ad agendum potest agere & non agere, hæc enim descriptio traditur à Nemefio lib. de natura hominis. cap. 35. dicente esse autem liberum si eisdem positis causis in nobis esset aliquando appetere, aliquando refugere, quam etiam definitionem approbat D. Thom. quæst. 24. de veritate art. 2. vbi sic ait in brutis est quædam similitudo liberi arbitrij in quantum possunt agere, vel non agere, vnum & idem secundum suum iudicium: sed quia eorum iudicium est determinatum ad vnum, per consequens eorum appetitus, & actio ad vnum determinatur. Item agens 1. 2. de libertate hominis, quæ necessaria est ad meritum, asserit esse indifferentiam ad operandum & non operandum, & lib. 6. contra gentes, cap. 3. idem docet, desumit etiam hæc definitio ex Aristotele 9. Met. cap. 3. alias text. 12. & duodecimo Metaph. cap. 6. & tertio de anima cap. 2.

- 21 Admittiturque ab vniuersa schola Theologorum, cuius sensus est vt de ratione liberæ potentiæ sit vt in potestate sua habeat tam actum suum exercere, quam continere vel suspendere, id vero non ex defectu alicuius conditionis requisitæ ad operandum; illa enim non esset potestas ad suspendendum actum, sed impotentia potius ad agendum tali conditione deficiente; vnde ille modus cessandi à propria actione agentibus etiam naturalibus communis est, ignis namque non calefacit si deficit aliqua conditio, vel requisitum ad calefaciendum, vt v. g. si deficiat passum, vel approximatio, sicut contingere potest in voluntate ipsa si esset à volendo ex defectu obiecti, eo quod illud ignoretur, tunc enim carentia actus non erit ex potestate libera, seu dominio indifferentiæ, sed potius ex naturali defectu, est ergo de ratione liberæ potentiæ vt ex intrinseca vi, & potestate sua completa & sufficienti ad operandum possit, & actum suum exercere, & suspendere quando voluerit, & quia interna vis facultatis non exercetur nisi adhibitis omnibus requisitis ad agendum, ideo recte dicitur optimeque explicatur vis huius facultatis sufficientis, & complete in eo, quod positis omnibus requisitis ad agendum possit agere, & non agere, sed hæc prærequisita iure optimo explicantur de his conditionibus, quæ in actu primo requiruntur, seu quæ sunt aliquomodo causa actionis; non enim est actio ipsa; nam licet nemo agat sine actione, & ideo etiam actio dici possit requisita ad agendum, non tamen vt principium agendi, vel aliquid pertinet ad principium actio-

nis, sed potius vt ipsum formalissimum agere; quo formaliter constituitur potentia in esse agentis, & determinatur potius ad agendum quam ad non agendum, & ideo non est componenda actio cum potentia, ad hoc vt ipsa potentia dicatur indifferens, quia in hoc involuitur repugnantia, sed sumenda est potentia cum omnibus prærequisitis ex parte eius, seu per modum actus primi, & antecedentibus ipsam actionem.

SVBSECTIO III.

Prima conditio ad libertatem positur, & Pater Arriaga oppugnatur.

PATER Arriaga disput. 6. de anima, num. 48. & ex professo disput. 8. à num. 4. docet, posse dari actum liberum voluntatis, quem nullo modo efficiat ipsa, dum modo recipiat illum solum passive se habendo per influxum causæ materialis, vel subiectivæ; verbi gratia si Deus poneret in me qualitatem amoris quam vocat actum elicatum à Petro, dummodo mea potentia volitiva reciperet ipsum per verum concursum materiale, posset esse liber ille actus respectu mei, non minus, quam ille, quem nunc elicio.

Iam sine controuersia pro certissimo habetur, actum liberum, vt liberi rationem induat respectu alicuius debere non solum materialiter, & pure passive; sed etiam active, & efficienter elici ab ipso, respectu cuius liberum exercitium est. Itaque de ratione potentiæ formaliter liberæ est, vt quatenus talis sit potentia actiua: hæc conclusio est ita certa hac tempestate, vt oppositum ab aliquibus grauius Doctoribus erroneum in fide, ab aliis temerarium ad minus iudicetur: ego autem, vt abstineam ab omni censura iudicium hoc remitto sapientibus, fideique iudicibus, contentus solum muneri meo satisfacere; quod in hoc situm, ac collocatum est, vt præsentem veritatem, quæ immediate opponitur Lutheri & Calvinii doctrinæ efficaciter quantum in me fuerit probem, atque confirmem, quia multa nostræ fidei mysteria ab ipsa sine dubio pendent: probatur.

PRIMO ex scriptura; Petrus enim Apostolus 2. epist. cap. 2. ita ait: [satis agite vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis, vbi S. Apostolus optime explicat D. Augustinus, & Hieronymus, tradens doctrinam infallibilem, & certam de mediis necessariis ad beatitudinem consequendam; secundum prædestinationis decretum, & diuinæ vocationis beneficium ait, nulla alia esse talia media, præter bona opera; vbi pro contradictione necessaria in mediis ad beatitudinem petit duo, & rationem operationis & rationem bonæ operationis, vt patet ex illis verbis: [satis agite vt per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis.] Vnde D. Augustinus hæc verba profert; [non aliter certi sumus de itinere ad beatitudinem electis promissam, nisi dum bene operando in tempore exequimur id, quod sine tempore, quia ante omnia tempora]